

การพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กไร้บ้านจังหวัดเชียงราย CURRICULUM DEVELOPMENT FOR HOMELESS CHILDREN IN CHIANGRAI PROVINCE

พัชรี ศรีสังข์* อรุณประเสริฐ ศรีวิชัยมูล
Patcharee Srisung*, Aroonprasert Srivichaimool

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University.

*Corresponding author, E-mail: patchare@swu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย ได้แก่ พัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสำหรับเด็กไร้บ้านจังหวัดเชียงราย กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) เด็กไร้บ้านที่รวมกลุ่มพักอาศัยที่บ้านห้วยปลากั้งและบ้านไทยสมุทร ซึ่งหารายได้เลี้ยงชีพบริเวณตลาดไนท์บาร์ซ่า อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 จำนวน 23 คน และรอบที่ 2 จำนวน 24 คน และ 2) ครูประจำกลุ่มเด็กไร้บ้าน 6 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ 1) หลักสูตรเด็กไร้บ้าน 2) คู่มือการใช้หลักสูตร 3) แผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบสะท้อนผลการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กไร้บ้านของครูประจำกลุ่ม 5) แบบสะท้อนผลความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กไร้บ้าน และ 6) แบบบันทึกการสะท้อนผลของเด็กไร้บ้านและครูประจำกลุ่ม และเครื่องมือที่ช่วยหาประสิทธิภาพของหลักสูตร ได้แก่ 1) แบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กไร้บ้าน และ 2) แบบสอบถามการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กไร้บ้านจังหวัดเชียงรายของครูประจำกลุ่มที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยีด้านหลักสูตรการสอน และด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งเก็บด้วยตนเองและให้ครูประจำกลุ่มช่วยเก็บ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยสถิติที่ (t-dependent test) และข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรสำหรับเด็กไร้บ้านจังหวัดเชียงราย มีจำนวน 100 ชั่วโมง ประกอบด้วย (1) ผังมโนทัศน์ (2) ความเป็นมาและความสำคัญ (3) หลักการและจุดหมาย (4) กลุ่มเป้าหมาย (5) โครงสร้างหลักสูตร (6) เนื้อหาหลักสูตร (7) การจัดการเรียนรู้ (8) สื่อการเรียนรู้ และ (9) การวัดและประเมินผล และ 2) ประสิทธิภาพของหลักสูตรหลังใช้หลักสูตร ค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กไร้บ้านภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับดี ยกเว้นทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับพอใช้ สูงกว่าก่อนใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูประจำกลุ่มในการใช้หลักสูตร จำแนกรายข้อทุกข้อและภาพรวม อยู่ในระดับดีและดีมาก ยกเว้นข้อผลการเรียนรู้ของเด็กไร้บ้านด้านทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับพอใช้

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร เด็กไร้บ้าน

Abstract

This research was aimed at developing and studying the effectiveness for homeless children curriculum in Chiangrai province. The target group of the research included 1) 23 and 24 homeless children in the first round and in the second round staying together at Huayplakung and Thaisamut Villages and earning their incomes at Night Baazar, Muang Chiangrai District, Chiangrai Province and 2) 6 teachers of the homeless children group in each round. The experiment tools were 1) a homeless children curriculum, 2) a curriculum handbook, 3) learning plan, 4) a reflective form of using the homeless children curriculum of the teachers, 5) a reflective form of studying the learning ability of the homeless children, and 6) a recording form of the reflective outputs of the children and group teachers. The measuring tools of the effectiveness for studying the curriculum were 1) a questionnaire on the learning ability of the homeless children and 2) a questionnaire of using the homeless children curriculum in Chiangrai Province of the teachers, which were validated by the experts in technological teaching curriculum and research and curriculum development.

The data was collected by the researchers and the group teachers. The quantitative analysis included frequency, percentage, means, standard deviations, and t-dependent test. The qualitative analysis was content analysis.

The research results found that 1) the curriculum had 100 hours, which was consisted of (1) mind map, (2) background and significance, (3) principals and objectives, (4) target, (5) curriculum structure, (6) curriculum contents, (7) knowledge management, and (8) learning media, and (9) assessment and evaluation, and 2) the effective of using the curriculum. After employing the curriculum, the overall means of the homeless children's learning capacity was at the good level, except the means of the basic living skill of the homeless children was at the moderate level. The means of before and after employing the curriculum were different at the significant level of .05. The each and overall means of the teachers' opinions and the learning outcomes of the homeless children were at the good level and excellent levels, except the means of the basic living skill of the learning outcome of the homeless children was at the moderate level.

Keywords: Curriculum Development, Homeless Children

บทนำ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ลงนามและมีผลบังคับใช้วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก 4 ประการ ได้แก่ 1) สิทธิในการอยู่รอด 2) สิทธิในการปกป้องคุ้มครองรักษา

3) สิทธิในการพัฒนา และ 4) สิทธิในการมีส่วนร่วม [1] เพื่อให้เด็กทุกคน โดยเฉพาะเด็กเร่ร่อนเป็นเด็กไร้ที่พึ่ง มีวิถีชีวิตขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและยังดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างขาดสิทธิในการอยู่รอด ได้รับการคุ้มครองพัฒนา และมีส่วนร่วม ทั้งยังเสี่ยงต่อการถูกใช้

เป็นเครื่องมือให้กระทำผิดก่อให้เกิดปัญหาสังคม ตามมาได้ เป็นเด็กที่ไม่อยู่เป็นหลักแหล่ง อาศัยหลบซ่อน ตามที่สาธารณะ หรือเด็กเร่ร่อนบางคนอาจ มีครอบครัว แต่ไม่ต้องการอยู่กับครอบครัว หรือบางคนเช่าบ้านอยู่กันเป็นกลุ่มตามชุมชน ได้รับการ พัฒนาทุกด้านตามสิทธิเด็กข้างต้น หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนจึงต้องร่วมมือกันพัฒนา เช่น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรภาครัฐองค์กรหนึ่ง มีหน้าที่รับผิดชอบ พัฒนาเด็กเร่ร่อนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย พ.ศ. 2551 และในการจัดการศึกษา แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย ให้มีทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต ทักษะ การประกอบอาชีพ และทักษะการใช้เทคโนโลยี ที่ก้าวหน้าสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ของเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม ให้เด็กเร่ร่อนรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้รับการยอมรับ และการ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จากสังคมเพิ่มขึ้น

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงราย เป็นองค์กรภาครัฐ องค์กรหนึ่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด เชียงราย มีหน้าที่จัดการศึกษาให้เด็กเร่ร่อนจังหวัด เชียงรายที่มารวมตัวกันเป็นกลุ่มเช่าบ้านอาศัยอยู่ที่ บ้านห้วยปลากั้ง และบ้านไทยสมุทร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ให้มีทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต ทักษะ การประกอบอาชีพ และทักษะการใช้เทคโนโลยี ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สุขภาพอนามัยและ สิ่งแวดล้อม ในจังหวัดเชียงราย ที่ส่วนใหญ่

ต้องประสบปัญหาด้านการศึกษาและอาชีพเป็น อย่างมาก มีความต้องการอาชีพที่ดี มีความมั่นคง และได้รับการยอมรับในสังคม [2] จากการสัมภาษณ์ ครูประจำกลุ่มที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับเด็กเร่ร่อน จำนวน 6 คน ทุกคนให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า การจัดการศึกษาให้กับเด็กเร่ร่อนใช้วิธีการสอน แบบจับปล้น ไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่มี หลักสูตรเด็กเร่ร่อนโดยเฉพาะ ทำให้ประสิทธิภาพ ของการจัดการศึกษาให้กับเด็กเร่ร่อนยังไม่มี คุณภาพ และมีความต้องการจัดทำหลักสูตรเด็ก เร่ร่อนจังหวัดเชียงรายที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของ เด็กเร่ร่อนและตรงกับสภาพปัญหาความต้องการ เรียนรู้ของเด็กเร่ร่อน แต่ไม่มีความรู้ในการพัฒนา หลักสูตร ที่เป็นเสมือนเข็มทิศในการจัดการเรียนรู้ ให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ และช่วยให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการเรียนรู้ได้แล้ว ยังสร้างทักษะอื่นๆ ให้ผู้เรียน ทำให้ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นๆ รวมถึง การเคารพสิทธิมนุษยชนด้วย [3] และมีความ เชื่อว่า ถ้ามีหลักสูตรที่สามารถจะใช้เป็นแผนการ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กเร่ร่อนให้มีทักษะทาง สังคม ทักษะชีวิต ทักษะความรู้พื้นฐานในการ ดำเนินชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพ และทักษะ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจุดหมายที่ชัดเจน ก็จะช่วย ผลให้เด็กเร่ร่อนเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กได้ อย่างแท้จริง ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความ สำคัญของเด็ก รวมถึงเด็กเร่ร่อนด้วยที่เป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต และความ สำคัญของหลักสูตร ครูประจำกลุ่มที่รับผิดชอบดูแล เด็กเร่ร่อนจำเป็นต้องมีหลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน จังหวัดเชียงราย ที่เป็นรูปธรรมใช้เป็นแผนการ จัดการศึกษามีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ของเด็กเร่ร่อน เน้นทักษะกระบวนการ ทำให้เด็ก เร่ร่อนได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ ได้รับการยอมรับเคารพศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์เพิ่มขึ้น สามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงตามบริบท มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จึงมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็ก
เร่ร่อนจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน
จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรสำหรับ
เด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็ก
เร่ร่อนจังหวัดเชียงใหม่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ
(Action Research) ของเค็มมิส และเม็คเท็กการ์ดี
[4] เป็นวงจรต่อเนื่อง จำนวน 2 รอบ ดังนี้

1.1 รอบที่ 1 เพื่อจัดทำหลักสูตรสำหรับเด็ก
เร่ร่อนจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการ
วางแผน (Plan) ด้วยการประเมินความต้องการ
การเรียนรู้ของเด็กเร่ร่อนบ้านห้วยปลากั้ง และบ้าน
ไทยสมุทร รอบที่ 1 และความต้องการหลักสูตร
และการใช้หลักสูตรให้กับเด็กเร่ร่อนของครูประจำ
กลุ่ม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร กำหนดองค์ประกอบ
ของหลักสูตรร่วมกับครูประจำกลุ่ม เขียนรายละเอียด
องค์ประกอบหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร
และแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะทางสังคม
ทักษะชีวิต ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต
ทักษะการประกอบอาชีพ และทักษะการใช้
เทคโนโลยี จำนวน 5 แผน ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสม และความสอดคล้อง
ขององค์ประกอบของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร
และแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงตามข้อเสนอ
แนะให้สมบูรณ์ นำหลักสูตรเสนอคณะกรรมการ
สถานศึกษาให้ความเห็นชอบก่อนใช้หลักสูตร
2) ขั้นตอนปฏิบัติการ (Act) เป็นขั้นที่ครูประจำกลุ่ม
นำหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการ
เรียนรู้ทุกแผนไปใช้จริงกับเด็กเร่ร่อน จำนวน

23 คน ตามแบบแผนการทดลองที่ได้ออกแบบไว้
3) ขั้นสังเกต (Observe) เก็บรวบรวมข้อมูลจาก
เครื่องมือการวิจัยทั้งก่อนและหลังใช้หลักสูตร คู่มือ
การใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้
ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความสามารถในการ
เรียนรู้หลักสูตรของเด็กเร่ร่อนรอบที่ 1 การตอบ
แบบสอบถามการใช้หลักสูตรและผลการสนทนา
กลุ่มการใช้หลักสูตรของครูประจำกลุ่มมาวิเคราะห์
และ 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflect) นำข้อมูลที่ได้
จากขั้นสังเกต มาสะท้อนผลกับครูประจำกลุ่มและ
ตัวแทนเด็กเร่ร่อน สรุปข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูล
เบื้องต้นสำหรับ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร
คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้
ให้ตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของเด็กเร่ร่อนเพิ่ม
มากขึ้น รวมถึงการใช้หลักสูตรของครูประจำกลุ่มด้วย
1.2 รอบที่ 2 เพื่อปรับหลักสูตรสำหรับเด็ก
เร่ร่อน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนวางแผน (Plan)
ด้วยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้ และข้อมูลที่สรุปได้
จากการสะท้อนผลในรอบที่ 1 เป็นเบื้องต้น
มาปรับปรุงหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการ
จัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการเรียนรู้
ของเด็กเร่ร่อนมากขึ้น และการใช้หลักสูตรของครู
ประจำกลุ่มด้วย 2) ขั้นปฏิบัติ (Act) นำหลักสูตร
คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัด การเรียนรู้
ที่ปรับปรุงสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแล้ว มาทดลองใช้
จริงกับเด็กเร่ร่อน รอบที่ 2 ตามแบบแผนการ
ทดลองที่ได้ออกแบบไว้ 3) ขั้นสังเกต (Observe)
เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือการวิจัยที่
เด็กเร่ร่อนตอบ ก่อนและหลังใช้หลักสูตร คู่มือ
การใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้
ผลการสนทนากลุ่มความสามารถในการเรียนรู้
หลักสูตรของเด็กเร่ร่อน การตอบแบบสอบถาม
การใช้หลักสูตรและผลการสนทนากลุ่มการใช้
หลักสูตรของครูประจำกลุ่มมาวิเคราะห์
และ 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflect) นำข้อมูลที่ได้
จากขั้นสังเกตรอบที่ 2 ข้างต้นมาสะท้อนผลกับ
ครูประจำกลุ่มและตัวแทนเด็กเร่ร่อน รอบที่ 2

สรุปข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลเบื้องต้น ปรับปรุงหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้ให้กับเด็กเร่ร่อน

ระยะที่ 2 ประสิทธิภาพของหลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน จังหวัดเชียงราย ทั้ง 2 รอบ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 แบบแผนการทดลองที่ใช้ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรมี 2 แบบแผน คือ 1) แบบแผนการทดลองหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลัง (One Group Pre-Post Test Design) และ 2) แบบแผนการทดลองหนึ่งกลุ่มเฉพาะกรณี (One Shot Case Study Design)

2.2 กลุ่มเป้าหมาย เป็นกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากมีจำนวนน้อยจึงไม่ใช้วิธีการสุ่มทั้ง 2 รอบ ประกอบด้วย 1) เด็กเร่ร่อนที่ร่วมตัวกัน อาศัยอยู่บ้านห้วยปลากั้ง และบ้านไทยสมุทร และหารายได้เลี้ยงชีพบริเวณตลาดไนท์บาร์ซ่า รอบที่ 1 (1 ตุลาคม 2557 - 31 ธันวาคม 2557) จำนวน 23 คน และรอบที่ 2 (2 กุมภาพันธ์ 2558 - 30 เมษายน 2558) จำนวน 24 คน และ 2) ครูประจำกลุ่มเด็กเร่ร่อนบ้านห้วยปลากั้ง และบ้านไทยสมุทร 6 คน

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ช่วยพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ (1) หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย จำนวน 100 ชั่วโมง (2) คู่มือการใช้หลักสูตร เด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย (3) แผนการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะทางสังคม ด้านทักษะชีวิต ด้านทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต ด้านทักษะการประกอบอาชีพ และด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีจำนวน 5 แผน ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ด้านเทคโนโลยี ด้านหลักสูตรการสอน และด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้

ด้วยการตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ (5, 4, 3, 2, 1) นำมาหาค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อและแปลความหมายของคะแนนที่ได้คือคะแนน 4.51 ถึง 5.00 มีค่าความเหมาะสมระดับมากที่สุด คะแนน 3.51 ถึง 4.50 มีค่าความเหมาะสมระดับมาก คะแนน 2.51 ถึง 3.50 มีค่าความเหมาะสมระดับพอใช้ คะแนน 1.51 ถึง 2.50 มีค่าความเหมาะสมระดับน้อย และคะแนน 1.00 ถึง 1.50 มีค่าความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด และค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการตอบแบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 3 ระดับ (+1, 0, -1) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ มีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนที่ได้คือ คะแนน 0.50 ถึง 1.00 แน่ใจว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน คะแนน -0.49 ถึง 0.49 ไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน และคะแนน -0.50 ถึง -1.00 แน่ใจว่าองค์ประกอบไม่สอดคล้องกัน รวมถึง (4) แบบสะท้อนผลการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงรายของครูประจำกลุ่ม (5) แบบสะท้อนผลความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กเร่ร่อน และ (6) แบบบันทึกการสะท้อนผลของเด็กเร่ร่อนและครูประจำกลุ่ม และ 2) เครื่องมือศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย ได้แก่ (1) แบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรเด็กของ เด็กเร่ร่อน มีลักษณะเป็นมาตรวัด 4 ระดับ และ (2) แบบสอบถามการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงรายของครูประจำกลุ่ม มีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา มีเกณฑ์การแปลเช่นเดียวกันกับการแปลการประเมินความสอดคล้องของ

องค์ประกอบของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ข้างต้น ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยทุกฉบับมีคุณภาพสูงมากพอถือว่าใช้ได้ ดังตารางที่ 1 นำเครื่องมือการวิจัยแบบสอบถามข้างต้นที่ตรวจสอบความตรงแล้วไปทดลองใช้กับเด็กเร่ร่อน จำนวน 10 คน

และครูประจำกลุ่มเด็กเร่ร่อน จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่ในกลุ่มตัวอย่าง รวบรวมข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.74 และ 0.72 ตามลำดับ ถือว่าสูงมากพอ ทุกฉบับสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย	ลักษณะเครื่องมือ	การหาคุณภาพ	ผลการตรวจสอบ
1. หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน คู่มือการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน และแผนการจัดการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ เป็น มาตรฐาน 5 ระดับ - แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นมาตรฐาน 3 ระดับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัด การเรียนรู้ รายข้อ - ตรวจสอบความสอดคล้องของ องค์ประกอบหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ รายข้อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกฉบับ รายข้ออยู่ในระดับเหมาะสมมากถึงมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.00 - 5.00) - ทุกฉบับ รายข้อแน่ใจว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน (มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อระหว่าง 0.67 - 1.00)
2. แบบสะท้อนผลการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน ของครูประจำกลุ่ม แบบสะท้อนผลความ สามารถในการเรียนรู้ของ เด็กเร่ร่อน แบบบันทึกการสะท้อนผลของเด็กเร่ร่อน และครูประจำกลุ่ม แบบสอบถามความ สามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กเร่ร่อน และแบบสอบถามการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน จังหวัดเชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - แบบประเมินความตรงตามเนื้อหา เป็นมาตรฐาน 3 ระดับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสะท้อนผล แบบบันทึก การสะท้อนผล และแบบสอบถามของข้อความ รายข้อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกฉบับ รายข้อแน่ใจว่าข้อความมีความตรงตามเนื้อหา (มีค่าความตรงตามเนื้อหารายข้อระหว่าง 0.67 - 1.00)

2.4 การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2

2.4.1 ก่อนใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ให้เด็กเร่ร่อนตอบแบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กเร่ร่อน ในกรณี que เด็กเร่ร่อนคนใดอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ หรือได้บ้างเล็กน้อยให้ครูประจำกลุ่มช่วยอ่านคำถาม และนำคำตอบของเด็กเร่ร่อนมาตอบลงในแบบสอบถามแทน รอบที่ 1 วันที่ 1 ตุลาคม 2557 และรอบที่ 2 วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558 ณ บ้านห้วยปลากั้ง บ้านไทรสมุทพร และตลาดไนท์บาร์ซ่า อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

2.4.2 ใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ตามคู่มือ

การใช้หลักสูตร ด้วยการประชุมครูประจำกลุ่มเด็กเร่ร่อน ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรเด็กเร่ร่อนก่อนและนำไปใช้จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ดังตารางที่ 2 นอกจากนี้จัดให้มีการสนทนากลุ่มของครูประจำกลุ่มเด็กเร่ร่อนได้สะท้อนผลการใช้หลักสูตรเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย จำนวน 6 คน ในแต่ละรอบรอบที่ 1 วันที่ 15 มกราคม 2558 และรอบที่ 2 วันที่ 8 พฤษภาคม 2558 ที่ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย รวบรวมข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ช่างต้นให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จัดการเรียนรู้ให้กับเด็กเร่ร่อนในรอบต่อไป

ตารางที่ 2 วัน เดือน ปี กิจกรรม จำนวนแผน และจำนวนชั่วโมง ที่ใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย ของครูประจำกลุ่ม

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	จำนวนแผน	จำนวนชั่วโมง
รอบที่ 1 และ 2 1-15 ตุลาคม 2557 และ 1-15 กุมภาพันธ์ 2558	1. ทักษะทางสังคมและ ทักษะชีวิต	2 แผน (แผนการจัดการ เรียนรู้ ด้านทักษะทาง สังคม 10 ชั่วโมง และ ด้าน ทักษะชีวิต 15 ชั่วโมง)	25
รอบที่ 1 และ 2 16 ตุลาคม – 30 พฤศจิกายน 2557 และ 16 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2558	2. ทักษะความรู้พื้นฐานใน การดำเนินชีวิต	1 แผน (แผนการจัดการ เรียนรู้ด้านทักษะความรู้ พื้นฐานในการดำเนินชีวิต 50 ชั่วโมง)	50
รอบที่ 1 และ 2 1 – 31 ธันวาคม 2557 และ 1 – 30 เมษายน 2558	3. ทักษะการประกอบ อาชีพ และทักษะการใช้ เทคโนโลยี	2 แผน (แผนการจัดการ เรียนรู้ ด้านทักษะการ ประกอบอาชีพ 15 ชั่วโมง และด้านทักษะ การใช้เทคโนโลยี 10 ชั่วโมง)	25

2.4.3 หลังใช้หลักสูตรสำหรับเด็ก เร็วร้อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 เสร็จสิ้น ให้เด็กเร็วร้อนตอบแบบสอบถาม ความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็ก เร็วร้อน รอบที่ 1 วันที่ 31 ธันวาคม 2557 และรอบที่ 2 วันที่ 30 เมษายน 2558 ในกรณีเด็กเร็วร้อนคนใดอ่านหนังสือได้บ้างเล็กน้อย ให้ครูประจำกลุ่มช่วยอ่านคำถาม แล้วนำ คำตอบของเด็กเร็วร้อนมาตอบลงในแบบสอบถาม แทน ณ บ้ายห้วยปลากั้ง บ้านไทยสมุทร และตลาดไนท์บาร์ซ่า อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด เชียงราย ตลอดจนให้ครูประจำกลุ่มเด็กเร็วร้อน ตอบแบบสอบถามการใช้หลักสูตร รอบที่ 1 วันที่ 15 มกราคม 2558 และรอบที่ 2 วันที่ 8 พฤษภาคม 2558 ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงราย

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณข้อ 2.4.1 และ 2.4.3 โดยให้ครูประจำกลุ่มเด็กเร็วร้อน ช่วยเก็บรวบรวมให้ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อ 2.4.2 จากการจัดสนทนากลุ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตัวผู้วิจัยเอง

2.6 การจัดกระทำกับข้อมูล ตรวจสอบความ สมบูรณ์ ของข้อมูลเชิงปริมาณข้อ 2.4.1 และข้อ 2.4.3 ก่อน ทุกฉบับมีความสมบูรณ์จึงได้นำ ไปตรวจให้คะแนนตามลักษณะของเครื่องมือ การวิจัย พบว่า ทุกฉบับมีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้ตรวจสอบความ ตรงของข้อมูล เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือได้ของ ข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้านบุคคล สถานที่ และเวลา

2.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ในการ วิเคราะห์ข้อมูล

2.7.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน และสถิติการทดสอบความแตกต่าง ด้วยค่าที (t-dependent test) ที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ .05 แปลความหมายของคะแนนความ

สามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กเร็วร้อน และความคิดเห็นการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร็วร้อน ของครูประจำกลุ่มเด็กเร็วร้อน โดยใช้เกณฑ์ของเบส ท์ ดับบลิว จอห์น [5]

2.7.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล ตามเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการหา แบบแผนพฤติกรรม (Pattern-Matching) ที่เกิด ขึ้นซ้ำๆ แล้วจัดกลุ่มข้อมูลเปรียบเทียบ (Analytic Comparison) ใช้แบบแผนที่เหมือนกัน และแตกต่างกัน

ผลการวิจัย

1. หลักสูตรสำหรับเด็กเร็วร้อนจังหวัดเชียงราย มีจำนวน 100 ชั่วโมง ประกอบด้วย 1) ฝังมโนทัศน์ 2) ความเป็นมาและความสำคัญ 3) หลักการ และจุดหมาย 4) กลุ่มเป้าหมาย 5) โครงสร้างหลักสูตร ได้แก่ ทักษะทางสังคม จำนวน 10 ชั่วโมง ทักษะชีวิต จำนวน 15 ชั่วโมง ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต จำนวน 50 ชั่วโมง ทักษะ การประกอบอาชีพ จำนวน 15 ชั่วโมง และทักษะ การใช้เทคโนโลยี จำนวน 10 ชั่วโมง 6) เนื้อหา หลักสูตร ทักษะทางสังคมศึกษา การสร้าง สัมพันธภาพและมารยาทไทย ทักษะชีวิต การดูแล ตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สุขภาพอนามัยและการป้องกันโรค ทักษะความรู้ พื้นฐานในการดำเนินชีวิต การฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยขั้นพื้นฐาน การบวกลบเลข เพื่อการซื้อขายสินค้าในชีวิตประจำวัน การวาดภาพ และปั้นงานศิลปะ การใช้ภาษาอังกฤษในการทักทาย และการแนะนำ และการเล่นกีฬาที่สนใจ ทักษะ การประกอบอาชีพ ศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ของเหลือใช้ บทบาทหน้าที่ การเตรียมตนเอง และจริยธรรมในอาชีพที่สนใจต้องการประกอบอาชีพ และทักษะการใช้เทคโนโลยี วิธีการใช้และข้อควร ระวังในการใช้เทคโนโลยีใกล้ตัวที่ได้ใช้จริง และพบเห็น 7) การจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล และกลุ่ม 8) สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อแหล่งเรียนรู้ ในชุมชน และ 9) การวัดและประเมินผล เน้นการประเมินตามสภาพจริง

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรสำหรับเด็กเรื้อรัง จังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรของเด็ก

เรื้อรัง มีระดับความสามารถในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะการใช้เทคโนโลยี และภาพรวม ก่อนและหลังใช้หลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความสามารถในการเรียนรู้และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรเด็กเรื้อรังจังหวัดเชียงรายของเด็กเรื้อรัง รอบที่ 1 ก่อนและหลังใช้หลักสูตรเด็กเรื้อรังจังหวัดเชียงราย

ด้าน	N	\bar{X}	S.D.	ระดับ	df	t	p-value
1. ทักษะทางสังคม							
ก่อนใช้หลักสูตร	23	5.83	0.89	น้อย	22	53.90*	.00
หลังใช้หลักสูตร	23	13.30	0.70	ดี			
2. ทักษะชีวิต							
ก่อนใช้หลักสูตร	23	6.17	0.78	น้อย	22	48.80*	.00
หลังใช้หลักสูตร	23	13.48	0.85	ดี			
3. ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต							
ก่อนใช้หลักสูตร	23	23.13	1.52	น้อย	22	118.78*	.00
หลังใช้หลักสูตร	23	39.61	1.59	พอใช้			
4. ทักษะการประกอบอาชีพ							
ก่อนใช้หลักสูตร	23	6.83	0.94	น้อย	22	40.36*	.00
หลังใช้หลักสูตร	23	16.26	0.81	ดี			
5. ทักษะการใช้เทคโนโลยี							
ก่อนใช้หลักสูตร	23	5.83	0.78	น้อย	22	41.36*	.00
หลังใช้หลักสูตร	23	13.61	0.72	ดี			
6. ภาพรวม							
ก่อนใช้หลักสูตร	23	47.79	4.86	น้อย	22	100.26*	.00
หลังใช้หลักสูตร	23	96.26	3.29	ดี			

*p-value \leq .05

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความสามารถในการเรียนรู้และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงรายของเด็กเร่ร่อน รอบที่ 2 ก่อนและหลังใช้หลักสูตรเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย

ด้าน	N	S.D.	ระดับ	df	t	p-value	
1. ทักษะทางสังคม							
ก่อนใช้หลักสูตร	24	5.88	0.89	น้อย	23	55.53*	.00
หลังใช้หลักสูตร	24	13.33	0.72	ดี			
2. ทักษะชีวิต							
ก่อนใช้หลักสูตร	24	6.21	0.78	น้อย	23	56.83*	.00
หลังใช้หลักสูตร	24	13.67	0.92	ดี			
3. ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต							
ก่อนใช้หลักสูตร	24	23.25	1.53	น้อย	23	104.02*	.00
หลังใช้หลักสูตร	24	39.79	1.72	พอใช้			
4. ทักษะการประกอบอาชีพ							
ก่อนใช้หลักสูตร	24	6.88	1.08	น้อย	23	41.94*	.00
หลังใช้หลักสูตร	24	16.29	0.81	ดี			
5. ทักษะการใช้เทคโนโลยี							
ก่อนใช้หลักสูตร	24	5.92	0.78	น้อย	23	56.76*	.00
หลังใช้หลักสูตร	24	13.79	0.72	ดี			
6. ภาพรวม							
ก่อนใช้หลักสูตร	24	48.14	5.00	น้อย	23	126.35*	.00
หลังใช้หลักสูตร	24	96.84	3.96	ดี			

*p-value ≤ .05

3. ประสิทธิภาพของหลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นในการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนของครูประจำกลุ่มจำแนกรายข้อตามเนื้อหาหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับดีมาก ทั้งสองรอบ ส่วนผลการใช้หลักสูตรผลการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กเร่ร่อน ด้านทักษะทางสังคม ด้านทักษะชีวิต ด้านทักษะการประกอบอาชีพ และทักษะการใช้เทคโนโลยีของเด็กเร่ร่อนตามความคิดเห็นของครูประจำกลุ่มอยู่ในระดับดี

ยกเว้นทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับภาพรวมค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นในการใช้หลักสูตรเด็กเร่ร่อนของครูประจำกลุ่มอยู่ในระดับดี ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความความคิดเห็นในการใช้หลักสูตรสำหรับเด็ก เวิร์วอนจังหวัดเชียงรายของครูประจำกลุ่ม หลังใช้หลักสูตร รอบที่ 1 และรอบที่ 2

ข้อความ	N	หลังใช้หลักสูตรรอบที่ 1			N	หลังใช้หลักสูตรรอบที่ 2		
		S.D.	ระดับ			S.D.	ระดับ	
1. ท่านคิดว่าเนื้อหาหลักสูตรเด็ก เวิร์วอนที่ใช้ช่วยพัฒนาเด็กเวิร์วอนได้	6	4.67	0.52	ดีมาก	6	4.83	0.41	ดีมาก
2. ท่านคิดว่าคู่มือการใช้หลักสูตร ช่วยให้ท่านจัดการเรียนรู้ให้กับ เด็กเวิร์วอนได้	6	4.67	0.52	ดีมาก	6	4.67	0.52	ดีมาก
3. ท่านคิดว่าแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ใช้จัดการเรียนรู้มีคุณภาพ	6	4.83	0.41	ดีมาก	6	4.83	0.41	ดีมาก
4. ท่านคิดว่าสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เวิร์วอนได้	6	4.83	0.41	ดีมาก	6	4.83	0.41	ดีมาก
5. ท่านคิดว่าการวัดและการ ประเมินผลตามสภาพจริงมี ความเหมาะสม	6	4.67	0.52	ดีมาก	6	4.83	0.41	ดีมาก
6. ท่านคิดว่าเด็กเวิร์วอนมีผลการ เรียนรู้ด้านทักษะทางสังคม อยู่ในระดับ	6	3.83	0.41	ดี	6	3.83	0.41	ดี
7. ท่านคิดว่าเด็กเวิร์วอนมีผลการ เรียนรู้ด้านทักษะชีวิตอยู่ใน ระดับ	6	3.67	0.52	ดี	6	3.67	0.52	ดี
8. ท่านคิดว่าเด็กเวิร์วอนมีผลการ เรียนรู้ด้านทักษะความรู้พื้นฐาน ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับ	6	3.33	0.52	พอใช้	6	3.50	0.55	พอใช้
9. ท่านคิดว่าเด็กเวิร์วอนมีผลการ เรียนรู้ด้านทักษะการประกอบ อาชีพอยู่ในระดับ	6	3.83	0.41	ดี	6	4.00	0.63	ดี
10. ท่านคิดว่าเด็กเวิร์วอนมีผลการ เรียนรู้ด้านทักษะการใช้ เทคโนโลยีอยู่ในระดับ	6	3.67	0.51	ดี	6	3.83	0.41	ดี
ภาพรวม	6	42.00	3.64	ดี	6	42.82	3.48	ดี

4. ผลการสนทนากลุ่มของตัวแทนเด็กเร่ร่อนต่อความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า เนื้อหาหลักสูตรช่วยให้เด็กเร่ร่อนเรียนรู้และเข้าใจ มีทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะการใช้เทคโนโลยีได้ดี ช่วยในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพดีขึ้น แต่ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ภาษาไทย โดยเฉพาะ การอ่าน และเขียนเป็นทักษะที่ยากต่อการเรียนรู้ ต้องใช้เวลาเรียนรู้ ผักผ่อน ส่วนการฟัง และพูด มีทักษะได้ดีขึ้น นำไปใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และค้าขายได้ดีขึ้นด้วย

5. ผลการสนทนากลุ่มของครูประจำกลุ่มเด็กเร่ร่อนต่อการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า หลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล ที่ใช้จัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ดีมาก ช่วยให้เด็กเร่ร่อนเกิดการเรียนรู้ ทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดี ยกเว้นทักษะความรู้พื้นฐาน ในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจากโครงสร้างหลักสูตรในทักษะนี้ใช้เวลาเรียนรู้มีจำนวน มากกว่า 4 ทักษะข้างต้น และเด็กเร่ร่อนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนที่อยู่บ่อย ทำให้การเรียนรู้ทักษะนี้ไม่ต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

1. เด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 กลุ่มเป้าหมายมีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเรียนรู้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนด้านทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะการใช้เทคโนโลยี และภาพรวม สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ทุกด้านและภาพรวม อยู่ในระดับดี ยกเว้น ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต

อยู่ในระดับพอใช้ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้สืบเนื่องจากเนื้อหาหลักสูตรเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย ทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพ และทักษะการใช้เทคโนโลยี เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย [6] กล่าวคือ ทำให้เด็กเร่ร่อนสนใจตั้งใจเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน รวมถึงการประกอบอาชีพ ทักษะทางสังคม ช่วยให้บุคคลที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมมีบุคลิกภาพเรียบร้อยสุภาพ ทักษะชีวิต ช่วยให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสุขภาพที่แข็งแรง ลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วยได้ ทักษะอาชีพ ช่วยนำของเหลือใช้ที่เก็บได้ มาแปรรูปเพิ่มมูลค่าให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และทักษะการใช้เทคโนโลยี ทำให้ใช้โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตได้เหมาะสม คุ่มค่า สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มของตัวแทนเด็กเร่ร่อนที่บอกว่า สามารถเรียนรู้ได้ดีนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพได้ ยกเว้นทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งน่าจะมีส่วนมาจาก 1) วิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนอยู่ไม่เป็นที่มีการเคลื่อนย้ายที่อยู่ไปในที่ต่างๆ ทำให้การเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องในแต่ละสัปดาห์ ทำให้เด็กเร่ร่อนลืมเนื้อหาที่เรียนรู้ได้ง่าย 2) เด็กเร่ร่อนทุกคนมีเชื้อชาติพม่า ภาษาแม่ที่เด็กเร่ร่อนใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นหลักคือภาษาพม่า ภูมิหลังด้านเชื้อชาติจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ [7] ในขณะที่เนื้อหาหลักสูตรที่เรียนส่วนใหญ่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ใช้เพื่อการสื่อสาร 3) วิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนทำให้ครูประจำกลุ่มไม่สามารถมอบสื่อการเรียนรู้ให้เด็กเร่ร่อนนำไปศึกษาทบทวนเมื่อมีเวลาว่าง จึงอาจทำให้ลืมเนื้อหาทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่เรียนรู้ได้

2. หลังใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ครูประจำกลุ่มเด็กเร่ร่อนมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นในการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน จำแนกรายข้อ เกี่ยวกับ

เนื้อหาหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับดีมาก ทั้งสองรอบ ส่วนผลการเรียนรู้หลักสูตรของเด็กเร่ร่อน ด้านทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะการใช้เทคโนโลยีของเด็กเร่ร่อน และภาพรวมการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับดี ยกเว้นทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้สืบเนื่องจาก 1) หลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อน คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ ได้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานความต้องการเรียนรู้ของเด็กเร่ร่อนและความจำเป็นต้องการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กเร่ร่อนของครูประจำกลุ่ม และได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว เป็นหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงมากพอ 2) ครูประจำกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดีจากการมีประชุมก่อนใช้ที่ผู้วิจัยจัดขึ้น ทำให้ครูประจำกลุ่มสามารถขับเคลื่อนหลักสูตรได้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดีมาก 3) เนื้อหาหลักสูตรเด็กเร่ร่อนเป็นเนื้อหาพื้นฐานที่ครูประจำกลุ่มทุกคนได้มีประสบการณ์ศึกษาเรียนรู้สั่งสมมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา จึงรู้สึกว่าเป็นเนื้อหาที่ง่ายสามารถถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ที่มีตามเนื้อหาหลักสูตรได้ดีมาก 4) เทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ครูประจำกลุ่มได้รับการพัฒนาเทคนิคต่างๆ จากเพื่อนรุ่นพี่แล้วยังได้จากที่ต้นสังกัดศูนย์การศึกษาครอบครัวและครอบครัวศึกษาตามอัธยาศัย ได้จัดอบรมเทคนิคต่างๆ ให้ต่อเนื่อง จึงสามารถจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดีมาก 5) สื่อการเรียนรู้ที่ต้นสังกัดสนับสนุนจัดหาให้มีจำนวนมากพอและมีความหลากหลายเนื่องจากได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง 6) การวัดและประเมินผลในหลักสูตรเด็กเร่ร่อนใช้การประเมินตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการสังเกต ชักถาม

การให้ปฏิบัติดูจริง เหมาะสมกับผู้เรียนเด็กเร่ร่อนดีมาก ในขณะที่ผลการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะการใช้เทคโนโลยีของเด็กเร่ร่อน และภาพรวมอยู่ในระดับดี ยกเว้นทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับพอใช้ อาจสืบเนื่องมาจาก 1) วิถีชีวิตที่ต้องเร่ร่อนไม่สามารถเรียนรู้ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง เพราะต้องใช้เวลาเรียนรู้ 50 ชั่วโมง มากกว่าทักษะอื่นๆ และ 2) ขาดพื้นฐานของเด็กเร่ร่อนทุกคนมีเชื้อชาติพม่า ทำให้การเรียนรู้ความรู้พื้นฐาน การฟัง การพูด การอ่าน และเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่ภาษาแม่คือภาษาพม่าที่ใช้อยู่ในวิถีชีวิตประจำวันมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษของเด็กเร่ร่อนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทั้งเด็กเร่ร่อนและครูประจำกลุ่มมีความคิดเห็นว่าผลการเรียนรู้ทักษะความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น จึงควรปรับเนื้อหาหลักสูตรให้น้อยกว่า 50 ชั่วโมง เพื่อให้เด็กเร่ร่อนเรียนเนื้อหาได้จบหลักสูตร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยประเมินผลหลักสูตรสำหรับเด็กเร่ร่อนจังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการประเมินหลักสูตรที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] มूलนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก. (2557). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2557, จาก <http://www.ecpat-thailand.org/th/CRC.html>
- [2] อรทัย อัจฉา. (2550). เด็กขายพวงมาลัย : ชีวิตขายขายของในเมือง. ใน *ประชากรและสังคม*. นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
- [3] Daniel Tanner; and Laurel Tanner. (1995). *Curriculum development : Theory in practice*. New Jersey: Englewood Cliffs.
- [4] Kemmis, S; and McTaggart, R. (1988). *The Action Planer*. 3rd ed. Victoria: Deakin University.
- [5] Best, W. John. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall Englewood Cliffs.
- [6] Discoll, March Perkins. (1994). *Psychology of Learning for Instruction*. Boston: Allyn andBacon.
- [7] McCormick, Christine B.; and Michael Pessley. (1997). *Education Psychology : Learning, Instruction, Assessment*. New York: Longman.